

HAMLET VANDAAG

Dieter Lesage, *Peut-on encore jouer Hamlet?* Paris: Les impressions nouvelles, 2002, 47 p. (ISBN 2-906131-45-8).

In december 2000 verscheen in *Dietsche Warande & Belfort* het artikel "Iets over Hamlet" van Dieter Lesage. In dat stuk gaat hij in op de problematiek van het spelen van teksten van Shakespeare - de casus is *Hamlet* - in onze tijd. Dat essay is nu vertaald in het Frans als "Peut-on encore jouer Hamlet?" en uitgegeven door de piepjonge Parijse uitgeverij *Les impressions nouvelles*. Dat feit op zich is zeldzaam genoeg om nogmaals¹ aandacht te schenken aan het stuk van Lesage.

Vooreerst iets over het boekje zelf. Het is echt bijzonder prettig om vast te nemen. Met zijn gladde kaft en zijn ideale maten (12 op 17 cm) past het perfect in je zak en je leest het (47 pagina's kort) op één treinreis uit. Charmant. Bovendien schrijft Lesage transparant en vlot en hij dobert relaxed vele kanten uit, net zoals Montaigne het heeft voorgedaan. Er staan een tweetal paragrafen in die mij aangenaam verrasten. Veel meer moet dat voor mij niet zijn.

Vooreerst is er de term *allochroon*. Lesage munt het woord naar analogie met allochtoon. Hier wordt Shakespeare een "vreemdeling die uit een andere tijd komt" genoemd, een allochroon. Leuk. Het duidt kernachtig de ernst van de moeilijkheden aan die opdoemen als men een tekst van lang geleden op het toneel wil brengen. De communicatie ermee is uitdagend maar zeker niet evident.

Lesage komt een tweede keer snedig uit de hoek in zijn analyse van de *to-be-or-not to-be*-monoloog. Hij ziet er een (mogelijke) behandeling in van het vraagstuk van het vagevuur vanuit een lutheraans perspectief. Verfrissend. Op het randje van het hilarische misschien. Maar voor dit soort frivoliteit is het genre van het essay uitgevonden.

Tot zover het goede nieuws. Er is ook wat minder goed nieuws. Lesage doet nogal wat moeite om aan te tonen dat de veel geroemde actualiteit en universaliteit van Shakespeare zeer problematisch is. Ik ben het met de teneur van die stelling eens. Toch is de argumentatie van Lesage niet overtuigend. Hij wijst met name op de fundamentele verschillen in de politieke huishouding tussen Shakespeares tijd en die van ons. Met name acht hij de, naar onze normen wederrechtelijke, inval van Fortinbras in Denemarken als typisch voor een wezenlijk andere tijd. Ik wil het even niet over Israël hebben. Maar Lesage hoeft slechts zijn geschiedenisboeken open te slaan om te zien hoe vaak de USA, de USSR,

Rusland en China de voorbije vijftig jaar ergens volstrekt illegaal zijn binngetrokken. Zoveel historisch onbenul moet zich vervolgens welhaast noodzakelijk vertalen in een verkeerde inschatting van filosofen als Foucault en Wittgenstein. Lesage beweert dat het werk van Foucault aantoont dat Shakespeare niet tot de moderniteit behoort. Nu kun je met het abstracte werk van Foucault in de hand ongeveer alles beweren, maar je kunt er niets mee 'aantonen'. Daarvoor is zijn gebruik van de bronnen te tendentiekus, te partieel en te leugenachtig. Zoals een paar duizend historici hebben 'aangetoond' die de uitspraken van Foucault getoetst hebben aan de beschikbare bronnen.

Tot slot wil ik nog iets kwijt wat me mateloos geërgerd heeft, iets waartegen ook Lesage zich als uitsmijter in zijn essay keert. Hij onderkent "een misselijk makend kluwen tussen theater, lifestyle en design" in het Vlaamse theater van de voorbije twintig jaar. Ik, op mijn beurt, erger me aan het feit dat critici zich opwerpen als pr-figuren voor een bepaald soort Vlaams theater (ik zou er vrede mee kunnen nemen als die critici daar voor betaald werden, maar ik vrees dat ze het uit een 'diepe overtuiging' doen. In de Franse vertaling zijn weinig dingen veranderd, ten opzichte van het *DWB*-essay, maar de veranderingen hebben allemaal een pr-functie. De theatermakers die aan bod komen krijgen, speciaal voor de Franstalige lezer, adjectieven om de hals gehangen als "grand" (Ritsema) en "célèbre" (Lauwers) of "prestigieux" (het theaterfestival). Ronduit misselijk makend is de ene zin die toegevoegd wordt aan de brontekst: "Partout en Europe, des directeurs de festivals de théâtre considèrent la Flandre comme une des terres promises des arts de la scène contemporains". Op een bepaald moment gaat elke pr-klerk zijn eigen leugens geloven. Onvermijdelijk.

Paul DE BRUYNE

NOOT

- ¹ Het hele themanummer van *Dietsche Warande & Belfort* over *Hamlet* werd al besproken door Jozef De Vos in *Documenta*, 19 (2001), nr. 2.